ВИСНОВОК
ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

Пен Лю

на тему «Вокальне мистецтво Харкова другої половини XIX ст.», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 025 Музичне мистецтво

1. **Актуальність теми та її зв'язок з планами наукових робіт установи.**

Основою світового культурного процесу є культура різних народів, детермінована логікою взаємодії історичних факторів. У цьому контексті, музичне мистецтво України як складова світової культури, існує в межах конкретних історичних періодів з характерними чинниками, взаємовплив яких викристалізовує специфіку функціонування музики. Одним із важливих чинників є суспільство, яке складають групи та верстви, зумовлені різними факторами, серед яких відокремленість суспільств географічно, що поділяє їх на регіони. Тобто, основою музичної культури України є функціонування музики в різних регіонах. Харків є одним із визначальних культурних центрів України, принаймні, з XVIII ст., що зумовлює дослідницький інтерес до музичної історії міста. Для окремих науковців ця тема була провідною. Утім, наявні дослідження оминають специфіку формування та становлення вокального мистецтва, яке відігравало помітну роль в музичному житті Харкова. Адекватність розуміння будь-якого явища зумовлена рівнем осмислення інформації про нього. Отже, для оптимізації існуючого знання про харківську музичну культуру, актуальним є дослідження специфіки та ролі вокального мистецтва в цьому місті в різні історичні періоди. З'ясування логіки формування та функціонування тих чи інших ознак професійного відтворення голосом музичного тексту в певних хронологічних і культурних межах сприятиме удосконаленню процесу осмислення феноменів, з одного боку, музичної культури Харкова, з іншого – вокального мистецтва України.

Як об'єкт дослідження було обрано музичну культуру Харкова XIX – початку XX ст. – яскраве й багатогранне явище української музичної культури, в якому поєдналися, як світові, загальнонаціональні, так і регіональні художньо-мистецькі особливості. Багатобарвне музичне мистецтво Харкова, як одного з провідних культурних центрів України, є невід'ємною складовою українського музичного простору. Втім, музична культура Харкова в різні історичні періоди досліджена в багатьох аспектах фрагментарно, хоча статус цього міста як регіонального центру, безперечно, засвідчує непересічну роль музичного життя Харкова в осмисленні специфіки

музичної культури України. Тож на сучасному етапі назріла нагальна потреба в ретельному дослідженні музичного й, зокрема, вокального мистецтва Харкова другої половини XIX ст. та узагальненні його здобутків у тісній взаємодії регіонального, національного й світового контекстів.

Аналіз стану наукової проблематики роботи засвідчує, що, попри значущість співочої практики в музичному житті Харкова та доволі широке визнання досягнень харківських вокалістів XIX – початку XX ст. на національному і міжнародному рівнях, в українському музикознавстві дотепер майже немає наукових праць, спеціально присвячених комплексному дослідженню вокального мистецтва Харкова. Корпус існуючих наукових праць у цій дослідницькій сфері є доволі нечисленним. Вокальне мистецтво Харкова другої половини XIX ст. як цілісне явище дотепер ще не було об'єктом спеціального наукового дослідження. Тож значущість досягнень вокального мистецтва Харкова другої половини XIX ст., необхідність його комплексного осягнення як феномена вітчизняної музичної культури, а також недостатня вивченість зазначеної проблематики в українському музикознавстві становлять *актуальність* дослідження та зумовлюють формулювання його теми: «Вокальне мистецтво Харкова другої половини XIX ст.».

Дисертацію виконано на кафедрі теорії та історії музики Харківської державної академії культури відповідно до комплексної науково-дослідної теми «Вітчизняна та світова культура: історико-теоретичні аспекти» (державний реєстраційний номер: 0109U000511), а також відповідно до тематичного плану наукових досліджень кафедр ХДАК на 2016-2020 рр., затвердженому вченою радою ХДАК (протокол № 3 від 28.10.2016 р.) та складової теми кафедри теорії та історії музики «Музика і музикознавство в контексті світового культурного часопростору». Тема дисертаційного дослідження «Вокальне мистецтво Харкова другої половини XIX – початку XX ст.» затверджена вченою радою ХДАК 27.11.2020 р., протокол № 4. Назва теми корегована рішенням вченою радою ХДАК 27.11.2022 р., протокол № 5. Скорегована назва «Вокальне мистецтво Харкова другої половини XIX ст.».

Наукова новизна результатів дослідження. Наукова новизна дослідження полягає в наступному:

Вперше комплексно досліджено вокальне мистецтва Харкова другої половини XIX ст. як феномен і складова музичної культури одного з провідних українських регіональних центрів; простежено історичну динаміку та шляхи професіоналізації вокального мистецтва Харкова до XX ст. Виявлено специфіку становлення вокальної освіти в Харкові; досліджено

змістовні ознаки вокальної підготовки в музичних освітніх структурах Харкова в 1870-х – 1890-х рр. Виявлені ознаки професіоналізації концертної вокальної практики в Харкові в XIX ст., зумовлені сприйняттям публічного співу, як досвідчених виконавців, так і аматорів, серед яких значний відсоток посідали вихованці місцевих музичних освітніх закладів. Визначено специфіку функціонування оперного виконавства в Харкові зумовлену гастрольною діяльністю з середини XIX ст. до 1870-х рр. суто іноземних оперних антреприз та функціонуванням переважно вітчизняних труп з середини 1870-х рр. Простежено процес осмислення харківською музичною критикою другої половини XIX ст. основних критеріїв вокальної майстерності: якість природних вокальних даних, професіоналізм володіння голосовим апаратом, естетика виконання. Визначено роль провідних вітчизняних оперних співаків того часу (Е. Негрин-Шмідт, М. Інсарової, О. Каррі, О. Борисенка, О. Виноградова, О. Антоновського, О. Фюрера, видатних митців Е. Герстер, Л. Нікіта, А. Боргі, М. Зембріх, Дж. Беллінчіоні, вокалістів-педагогів О. Силуянової-Кондиревої, К. Прохорової-Мауреллі, С. Мотте, М. Тихонова, харків'ян В. Зарудної, М. Михайлової, В. Ейген, Е. Боброві, Є. Корецької, А. Боначича, І. Алчевського, М. Большакова та ін.) у становленні вокального мистецтва Харкова. До наукового обігу української музикології уведено значний пласт матеріалів з періодичних видань Харкова XIX – початку XX ст.

Уточнено уявлення про регіональну специфіку музичної культури Харкова XIX ст.

Набули подальшого розвитку визначення специфіки музичного мистецтва одного з культурних центрів України та проблеми музичної регіоніки.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і результатів забезпечено застосуванням комплексу наукових методів, адекватних меті, об'єкту, предмету та завданням дослідження; теоретичним аналізом стану досліджуваної проблеми в дискурсі музичної україністики і музичної регіоніки; апробацією результатів дослідження.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його матеріалів та висновків для подальших наукових розвідок у сфері музичної україністики та музичної регіоніки, а також у педагогічній практиці мистецьких освітніх закладів (в курсах «Історія української музики», «Українська музична культура», «Історія і теорія музичного виконавства», «Професійне музичне мистецтво», «Історія і теорія вокального мистецтва», «Музична регіоніка» тощо) та музично-просвітницькій діяльності.

2. Повнота опублікування результатів дослідження. За темою дисертаційного дослідження опубліковано *вісім* публікацій. Серед них: *три* одноосібні статті у фахових виданнях, рекомендованих МОН України (категорія «Б») та *п'ять* тез доповідей, виданих у збірниках матеріалів міжнародних і всеукраїнських наукових.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, у яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Пен Лю. Специфіка професіоналізації співу в загальних освітніх закладах Харкова до середини XIX ст. Культура України. Вип. 77. 2022. С. 103–111.
2. Пен Лю. Виконавська практика як складова вокальної підготовки в освітньому закладі Харківського відділення Російського музичного товариства 1870-х – 1880х рр. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 59. Том 3. 2023. С. 34–41.
3. Пен Лю. Специфіка вокальної підготовки та педагогічна діяльність С. Ю. Мотте в Харківському музичному училищі (1885-1901). Культура України. Вип. 81. 2023. С. 85–93.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

4. Пен Лю. Вокальне мистецтво та театральні антрепризи в Україні другої половини XIX ст. // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф., 26-27 листоп. 2020 р. Харків : ХДАК, 2020. С. 352–354.
5. Пен Лю. Італійська опера в Харкові 1860 – початку 1870-х років // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф., 18-19 листоп. 2021 р.). Харків : ХДАК, 2021. С. 314–316.
6. Пен Лю. Харківські гастролі Луїзи Нікіта // Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих вчених 19-20 травня 2022 р.). Харків : ХДАК, 2022. С. 91–93.
7. Пен Лю. Альма Фострем у харківській оперній антрепризі 1893 року // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф., 17-18 листоп. 2022 р.). Харків : ХДАК, 2022. С. 361–363.

8. Пен Лю. Антрепренерська діяльність Ф. Бергера в Харкові // Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих вчених 18-19 квітня 2024 р.). Харків : ХДАК, 2024. С. 236–238.

Особистий внесок здобувача. Усі наукові результати та висновки дисертаційного дослідження одержано здобувачем особисто.

3. Апробація результатів дисертації.

Дисертація та її результати обговорювалися на засіданнях кафедри теорії та історії музики Харківської державної академії культури. Основні положення дослідження викладено авторкою в доповідях на 5 міжнародних і всеукраїнських конференціях, зокрема: міжнародні наукові конференції «Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку» (Харків, ХДАК, 2020; 2021; 2022) та всеукраїнські науково-теоретичні конференції «Культура та інформаційне суспільство XXI століття» (Харків, ХДАК, 2022; 2024).

Результати наукового дослідження Пен Лю «Вокальне мистецтво Харкова другої половини XIX ст.», поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 025 «Музичне мистецтво», обговорено і схвалено на засіданні фахового семінару кафедри теорії та історії музики Харківської державної академії культури.

4. Відповідність дисертації вимогам, передбаченим Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Дисертаційна робота Пен Лю «Вокальне мистецтво Харкова другої половини XIX ст.», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 025 Музичне мистецтво, містить раніше не захищені й одержані особисто автором наукові результати в сфері сучасної музичної регіоніки та музичної україністики, які в сукупності розв’язують проблему специфіки вокального мистецтва Харкова другої половини XIX ст. як цілісного явища в регіональному, національному та європейському контекстах.

Дисертація Пен Лю «Вокальне мистецтво Харкова другої половини XIX ст.» є самостійною науковою працею, яка за своїм змістом, рівнем новизни й практичним значенням одержаних результатів відповідає вимогам

«Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 і може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 025 «Музичне мистецтво» у разовій спеціалізованій вченій раді.

Головуюча на засіданні фахового семінару:
доктор мистецтвознавства,
доцент, зав. кафедри
теорії та історії музики Харківської
державної академії культури Ірина КОНОВАЛОВА